

”Kalevala meidän kaduilla”

Menetelmiä aineettoman ja affektiivisen kartoittamiseen

Laura Seesmeri

Lähiöt ovat monen suomalaisen kotiseutua jo useamman sukupolven ajan. Lähiöiden aineettomaan kulttuuriperintöön kuuluu tarinoita ja tietoisuutta menneisyydestä, ylisukupolvaisia narratiiveja ja affektiivista kokemuksellisuutta. Kulttuurikartoituksen monimenetelmällinen lähestymistapa on tutkimuksellinen viitekehys, jonka avulla näitä merkityksiä voidaan nostaa esille. Näytän menetelmiä avaamalla ja esimerkkien kautta, että osallistamalla sekä löydetään että luodaan aineetonta kulttuuriperintöä ja paikannetaan sen affektiivista sisältöä. Näin luodaan pitkäaikaista merkityksellisyyttä alueen identiteetin kehittymiselle. Menetelminä keskityn taidelähtöisyyteen ja osallistavaan paikkatietoon.

Avainsanat: kokemuksellinen paikkatieto, kulttuurikartoitus, lähiö, osallistava tutkimus, taidelähtöiset menetelmät

Lähiö kotina: ääni asukkaille ja kokemuksellisuudelle

Lähiöt kuuluvat yhteiskunnan rakenteellisiin murtumiin ja aikoihin, jolloin suureen paikalliseen asuntotarpeeseen on täytynyt vastata nopeasti. Lähiörakentamiseen on liittynyt paljon edistyksellistä asumisen uudistamista. Niiden asunnot ovat olleet luonnonläheisiä, valoisia, avaria, ja ne ovat tarjonneet

moderneja ylellisyyksiä, kuten käytännölliset keittiöt, lämpimän veden ja kylpyhuoneen ammeineen sekä parvekkeen. Monelle muuttaminen kaupunkien keskustasta alkeellisesta, pienestä ja pimeästä asunnosta avaraan lähiökotiin on ollut suuri harppaus parempaan asumiseen. Jo termin ”lähiö” syntyhistoriaan liittyy positiivista sisältöä. Se on peräisin Otto-Iivari Meurmanin – pohjoismaiden ensimmäisen asemakaavaopin professorin – teoksesta *Asemakaavaoppi* vuodelta 1947. Meurmanin (1947) tavoitteena oli yhtenäisen kaupunkirakenteen sijaan kehittää pienempiä ja puistomaisempia asuma-lähiöitä (Salmela 2004, 2007, s. 445). Paikallista asumista kehittävän ratkaisun lisäksi lähiöitä on rakennettu vastaamaan muuttoliikkeen synnyttämään asuntopulaan. Monet Suomen lähiöistä on rakennettu 1970-luvulla uusien teollisuuslaitosten läheisyyteen asuttamaan uutta työvoimaa.

Näin on myös syntynyt Porin Väinölä, jota tässä artikkelissa käsittelen. Kupariteollisuuden kylkeen Porin ja Ulvilan rajoille rakennettiin 1970-luvun alussa isoista kuusikerroksisista taloista koostuva Sampola ja sen kylkeen ikään kuin lähiön lähiöksi kolmikerroksisista taloista koostuva Väinölä. Se kuuluu Porin itäisiin kaupunginosiin ja sijaitsee noin neljän kilometrin päässä kaupungin keskustasta. Ennen kerrostalojen rakentamista alueella oli vanhempia teollisuustyöväestön asuintaloja ja omakotitaloasutusta. Väinölän kirkko ja koulu ovat 1950-luvulta. Alueen asukasluku on ollut jatkuvassa laskussa vuodesta 2008 asti tarkastellen. Väestö on vanhenevaa ja alueella ei juurikaan ole ollut uudisrakentamista 2000-luvulla (Häyrynen ym., 2014; Seesmeri ym., 2022; Tella, 2012; Wallin & Rosendahl, 2017, s. 77, 86–94).

Väinölän elinkaari heijastelee monen suomalaisen lähiön elinkaarta. Se rakennettiin 1970-luvun alussa ja läheinen teollisuuslaitos toi leivän useaan perheeseen. Vaikeudet alkoivat vasta myöhemmin laman ja työttömyyden myötä. Nyt alue on rauhoittunut, asukkaiden keski-ikä noussut, asukasmäärä pienentynyt, lapsiperheet vähentyneet ja talot kärsivät korjausvelasta. Tämä on kuitenkin vain kehys elämälle, jota lähiöissä eletään. Yleistyksen nostavat esille tällaisen lähiön, joka asetetaan marginaaliin, maaseudun ja kaupungin väliin, hyvinvoivan yhteisön ja rappion marginaaliin. Ulkopuolinen puhe lähiöstä eroaa kokemuksista, joita lähiön omilla asukkailla on (Junnilainen, 2019; Roivainen, 1999). Lähiö on monelle rakas kotiseutu ja paikka, johon on kiinnittynyt asukkaiden muistoja (Saarikangas, 2016, s. 90; Wallin & Rosendahl, 2017, s. 95). Tarkastelen tässä artikkelissa nimenomaan tällaisia piileviä aineettomia ja affektiivisia merkityksiä.

Muistot ja kokemukset ovat osa tutkimani Väinölän paikkoihin kiinnittyvää aineetonta kulttuuriperintöä ja affektiivista voimavaraa. Aineeton kulttuuriperintö on jaettu narratiiveja ja kokemuksellisuutta, joka paikantuu

arkiseen elettyyn ympäristöön. Se on kulttuurillista resurssia, joka ulottuu menneisyyteen kurkottavista narratiiveista kohti omakohtaista kokemusta. Paikat toimivat näyttämönä kokemukselle. Merkitykselliset sijainnit pitävät sisällään yksilöllisiä ja kollektiivisia kokemuksia (Stevenson, 2014, s. 47). Tunnistettu paikallisuus ja aineeton kulttuuriperintö muovaavat paikassa tapahtuvaa kokemuksellisuutta, ja samaten kokemukset synnyttävät uutta aineetonta kulttuuriperintöä uusien narratiivien muodossa. Aineettoman kulttuuriperinnön käsite kiinnittää huomion perinnön affektiiviseen luonteeseen. Affektit ovat intensiteettiä, joka liittyy kokijan ympäröivään maailmaan ja sen merkityksiin tuntemusten avulla. Ne ovat kehollista merkityksenantoa ja moninaisia suhteita, jotka luotsaavat kokemustamme maailmasta (Wetherell, 2012, s. 13–14). Affektit eli tuntemukset ja tunteet ovat voimakkaasti mukana siinä, miten aineeton kulttuuriperintö merkitysten muodostajana oikeuttaa merkityksiä sekä tuottaa ja levittää narratiiveja (Wetherell ym., 2018, s. 7–10).

Esittelen aineistonkeruun muotona kulttuurikartoituksen, joka mahdollistaa ruohonjuuritason moniäänisyyden. Kartoituksen menetelmissä keskityn taidelähtöisyyteen ja kokemukselliseen paikkatietoon. Molemmat ovat osallistavia menetelmiä. Nostan esille asukkaiden itsensä löytämänä aineetomana kulttuuriperintönä alueen koetun kalevalaisuuden, joka paikantuu sen katujen nimistöön. Toisena esimerkkinä nostan esille tihentyneiden merkitysten paikkoja, joita kartoitus alueelta löysi. Taidelähtöisten metodien yhdistäminen kokemukselliseen paikkatietoon on uusi menetelmällinen avaus. Tämän vuoksi käsittelen artikkelissa sekä menetelmiä että konkreettista osallistavaa tutkimusta kohdelähiössä Väinölässä. Koska molemmat menetelmät ovat dynaamisia ja muovautuvat vasta tekemisen myötä, tuon aineiston analysointiin liittyviä käytäntöjä esille vasta tutkimusesimerkkien yhteydessä.

Aineiston muodostaminen: kulttuurikartoitus Väinölässä

Tämän artikkelin aineisto perustuu kulttuurikartoitukseen porilaisesta lähiöstä Väinölästä. Osallistuin kartoitukseen sen toisena tutkijana. Kartoituksen kenttätyöt toteutettiin syksyn 2020 ja kevään 2021 välillä. Turun yliopiston maisemantutkimuksen oppiaineen tutkimushanke ”Kulttuurisuunnistelu” toteutettiin osana Ympäristöministeriön rahoittamaa Lähiöohjelma 2020–2022 -hanketta, jonka päämääränä on asuinalueiden myönteinen pitkän aikavälin kehitys. Näin pyritään parantamaan asukkaiden hyvinvointia ja alueiden elinvoimaisuutta. Kaikkia alueen asukkaita ja alueella toimijoita tavoiteltiin osallistumaan hankkeeseen. Suurimmaksi osallistujaryhmäksi tulivat alueella toimivan alakoulun oppilaat, perheet ja opettajat.

KUVA 1 Kartoituksen menetelminä käytettiin myös drone-kuvausta, jonka avulla pyrittiin löytämään reittejä ja polkuja virkistysalueilta. Tässä näkyy kuvan keskeltä alalaidasta lyhyt-aaltoaseman puistosta lähtevä Radioasemantie kohti 1970-luvulla rakennettua kerrostaloaluetta. Kuva: Katrina Virtanen.

Kulttuurikartoitus on paikkasidonnainen menetelmä ja tapa nähdä ja kerätä monimenetelmällinen aineisto ja näin tuoda aluesuunnitteluun uudenlaisia kulttuurillisia voimavaroja (Duxbury ym., 2015; Hovi, 2021b, s. 30; Häyrynen, 2017; Nummi, 2017, s. 193, 2020). Siihen ei liity vakiintunutta tapaa analysoida kerättyä aineistoa, vaan tutkimuksellinen viitekehys voidaan valita tapauskohtaisesti.

Kartoituksissa yhdistellään usein määrällisiä ja laadullisia aineistoja, ja näin luodaan aluesuunnittelun keskusteluun vaihtoehtoisia diskursseja (Duxbury ym., 2015, s. 2–3). Monimenetelmällinen, aineistolähtöinen ja yleistämään pyrkimätön ote ja tapa yhdistellä etnografisia ja kulttuurintutkimuksellisia aineistonkeruun muotoja ja metodeja auttaa löytämään tutkittavan yhteisön arkeen kuuluvia kulttuurillisia resursseja ja paikkoja (Duxbury ym., 2015).

Kulttuurisuunnistelu-hankkeessa erilaiset laadulliset aineistot korostuivat. Aineistoa kerättiin muun muassa havainnoimalla, go along -haastatteluin sekä kävelyhaastatteluin. Näin saatiin peruskuva alueen käytöstä, merkityksellisistä paikoista ja kokemuksellisuudesta. Alueen käytettyjä reittejä ja tunnelmaa lähestyttiin myös äänimaisemia tallentaen ja drone-kuvauksilla. Näin saatua laajaa kuvaa alueesta käytettiin digitaalista paikkatietoa hyödyntävän kyselyn taustatietona. Kyselyn toteuttaminen aineistonkeruun menetelmänä korostui, koska pandemiatilanteesta johtuvien rajoitusten takia ihmisiä oli haastava tavoittaa; esimerkiksi asukasiloja ja suurempien joukkojen kuulemista yhteisessä tapahtumassa ei voitu toteuttaa.

Kyselyn lisäksi aineistoa kerättiin taidelähtöisillä menetelmillä, jotka toimivat alueen asukkaiden kanssa osallistavana yhdessä tutkimisena. Näin tutkimusprosessi muodostui dynaamiseksi, keskustelevaksi ja toiminnalliseksi (Leavy, 2020, s. 3–4). Keskiyön tässä artikkelissa esittelemään taidelähtöisistä aineistonkeruunmenetelmistä kalevalaista kadunnimistöä käsittelevää lähestymistä. Kalevala ja siihen liittyvä oma asuinympäristö kadunnimimineen on esimerkki alhaalta ylöspäin tapahtuvasta kartoittamisesta. Kiinnostus ympärillä oleviin kalevalaisiin paikannimiin nousi nimenomaan asukkailta itseltään.

Menetelmällisyys: kartoilla ja taiteella osallistaminen

Kulttuurikartoitus on paikkasidonnaista aluetutkimusta ja -kehittämistä, jossa kulttuuri nähdään laajasti ja päämääränä on nostaa esille yhteisön omia piilossa olevia arvoja ja merkityksiä. Kartoituksen taustalla oleva laaja näkemys kulttuurista pitää sisällään niin aineellisia kuin aineettomiakin kulttuurin piirteitä, jotka ovat merkityksellisiä ihmisten jokapäiväisessä arjessa. (Hovi, 2021a, s. 257; Häyrynen, 2017, s. 14).

Kulttuuri näkökulmana kaupunkien tai sen osien, esimerkiksi lähiöiden, tutkimisessa painottaa tutkittavaa aluetta dynaamisena ja monimuotoisena ympäristönä, jossa vaikuttavat erilaiset käytöt, arvostukset ja identiteetit. Kulttuurisuunnitteluun kohdistuva kritiikki on kohdistunut sen tapaan yleistää kulttuuria, jolloin se myös jähmettyy. Tällainen vaara voidaan välttää, jos suunnittelun lähtökohdaksi otetaan yksilötason kokemukset (Häyrynen, 2017, s. 3, 15). Kartoitusta tehdään alhaalta ylöspäin kuunnellen asukkaita ja etsien erilaisia kytköksiä.

Kulttuurisuunnittelua ja -kartoitusta on luonnehdittu aistivaksi ja demokraattiseksi menetelmäksi. Kartoittaminen vahvistaa paikallista identiteettiä, ja päämääränä on paikan sielun löytäminen (Hjort, 2017, s. 29). Jo se, että alueen asukkaisiin kiinnitetään huomiota, heidät otetaan tutkimuksen ja kartoituk-

sen kohteeksi, heidän mielipiteitään tiedustellaan ja heidät laitetaan pohtimaan omaa elinympäristöään, vahvistaa alueellista identiteettiä.

Kulttuurikartoituksessa on kyse erilaisesta tavasta luoda karttoja. Karttaesitykseen voidaan saada mukaan vaihtoehtoisia kulttuurillisia tapoja ja merkityksiä. Tällä tavalla piirytneitä karttoja voidaan pitää kartografisena vastakulttuurina (Chiesi & Costa, 2015, s. 70). Karttojen luonne, laatiminen ja niiden täydennettävyyden muuttuminen radikaalisti digitaalisten sovellusten myötä. Laadullisen tiedon esittäminen kartoilla on uudempi tapa ottaa paikkatietoa eli kartan koordinaatteihin sidottua tietoa haltuun. Tähän laadulliseen tietoon kuuluu myös kokemuksellisuus ja kehollisuus, joiden kartoittaminen on uudenlaiseksi tilalliseksi tiedoksi määriteltyä paikkatietoa. Kokemuksellisen paikkatiedon uutuus on mielestäni se, että kokemuksia esitetään kartoilla, ei karttojen taustalla olevana tietona, vaan itseisarvona, joka on päässyt osaksi karttaa.

Karttojen avulla, joko niitä laatien tai niitä tutkien, ihminen voi jäsentää kokemustaan niin paikkaan kuin aikaankin. Niissä tiivistyy tilan ja ajan todellisuuksia. Kartat ovat apuvälineitä ja ajattelutapojen peilejä, joiden kaksiulotteisessa representaatiossa kolmiulotteisesta todellisuudesta heijastuu myös neljäs ulottuvuus eli aika (Massey, 2008, s. 81, 87; Suutari, 2020, s. 84). Tekemäksäni osallistavassa kartoituksessa aika on läsnä kokemuksen kautta. Kaikki kokemus tapahtuu aina tiettyssä paikassa ja ajassa eli kartalle vietynä sillä on koordinaattinsa. Avaan tässä artikkelissa tällaisia paikkaan sidottuja kokemuksia ja muistoja kyselyvastausten kautta. Kokemusta vaikeampi, koordinaatteihin kiinnittynyt ulottuvuus, aika, tulee esille muistoissa ja kertomuksissa, jotka kiinnittyvät tiettyyn paikkaan. Tällaisen osallistavan kartoituksen avulla pystyn nostamaan alueelta myös ajallisia ulottuvuuksia osana paikallisia aineettomia ja affektiivisiä merkityksiä.

Osallistavat kartat ovat levinneet kartoittamisen käytännöissä digitaalisten sovellusten myötä. Kartoittamisessa voidaan käyttää digitaalisia kartta-alustoja, joissa osallistajat tekevät merkintöjä suoraan valittuun taustakarttaan. Tällainen kartoitus luo vuoropuhelua ja tuottaa karttoja ja kartografisia todellisuuksia. Näin kartoista tulee jatkuvasti muuttuvia. Voidaan puhua prosessuaalisesta kartografiasta, jonka mukaan esimerkiksi keholliset ja sosiaaliset käytännöt luovat karttojen olemassaoloa jatkuvasti uudelleen. Kartoitusprosessi on sarja tilallisia käytäntöjä, joista kartta esityksenä on vain osa ja yksi vaihe ja havainnollistaa jonkun ilmiön alueellisuutta (Hohenthal, 2021, s. 159). Kun kartta on saatu laadittua, voi keskustelu alkaa.

Osallistaminen kuuluu myös taidelähtöiseen etnografiaan osana kulttuurikartoitusta. Taiteella osallistamisella ja yhdessä tekemisellä osallistumisen

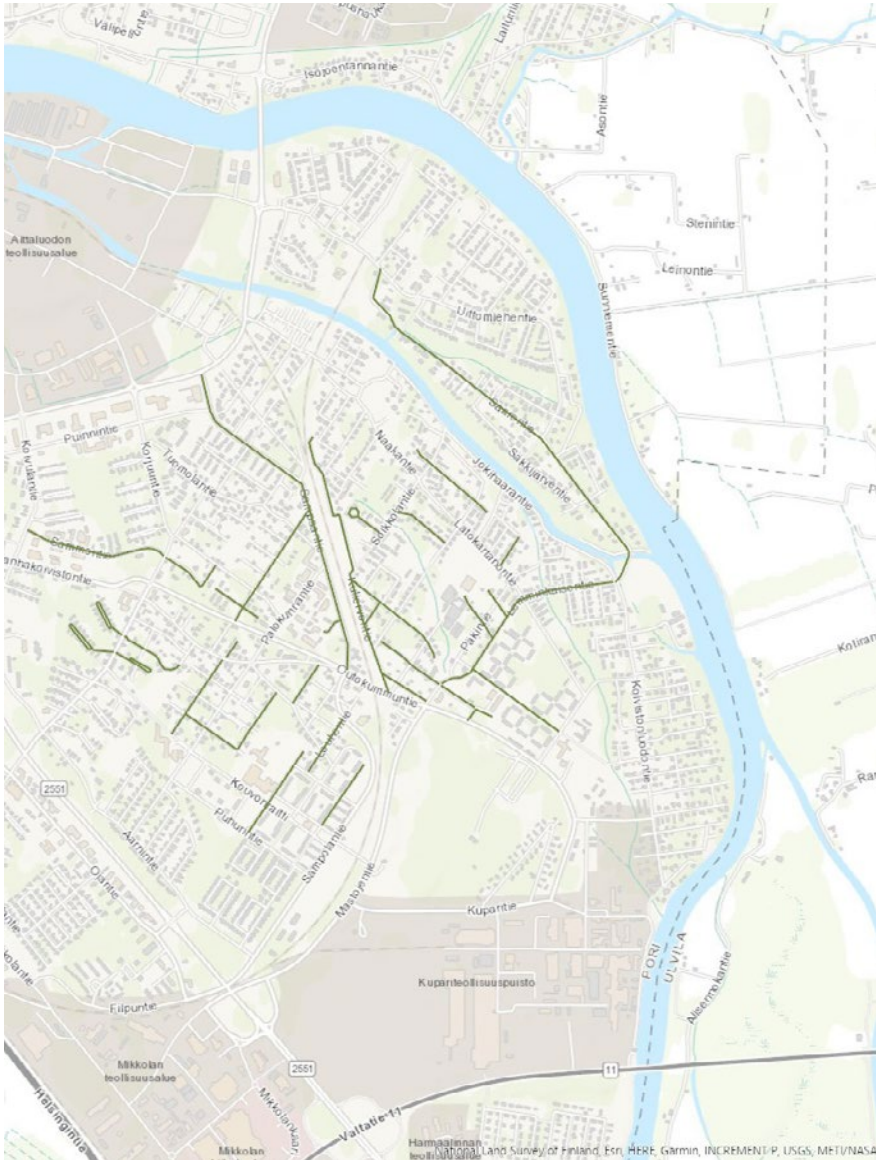
ja oman äänen vapautta on nimenomaan korostettu. Perinteistä etnografiaa enemmän on kyse yhdessä tekemisestä, tekemällä tutkimisesta. Taide on apuväline yhdessä toteutettuun etnografiaan. Yhdessä tekemällä ja tutkimalla alueen aineettomat arvot tulevat osaksi kokemuksellisuutta (Ehn, 2018; Leavy, 2020; Pink, 2015).

Taidelähtöiset aineistonkeruumenetelmät avasivat tässä esitellyssä kartoittamisessa uudella tutkimuksellisella tavalla paikan merkityksiä, kokemuksia ja tunteita ja nostivat esille asioita, jotka eivät muussa aineistonkeruussa kielellisty (Trift, 2017). Tämän kaltaisia menetelmiä on käytetty aistimellisessä etnografiassa (Pink, 2015), mutta niiden tuominen osaksi yhteissuunnittelua on uutta. Yhteisöllisen taiteen metodeilla, taiteellisen työskentelyn ja laadullisen tutkimuksen välillä on samankaltaisuuksia. Molemmissa tekijä, niin taitelija kuin tutkijakin, joutuu kuvittelemaan ja rakentamaan ymmärrystä. Laadullinen tutkimus ei suoraan kerää tietoa ja raportoi tätä, vaan se joutuu myös luomaan oman esityksensä. Taide ja laadullinen tutkimus ovat molemmat myös kokonaisvaltaisia, dynaamisia, refleksiivisiä, kuvailevia ja ratkaisuja kehittäviä (Leavy, 2020, s. 18). Menetelmänä taidelähtöisyys on tässä tutkimuksessa osa etnografiaa. Olen havainnoinut ja dokumentoinut työskentelyämme asukkaiden kanssa. Havainnoinnin lisäksi yhdessä tekeminen on tuottanut aineistoa. Tästä esimerkkinä seuraavassa luvussa esittelemäni uudet kalevalaiset katukyltit.

Kohteena kadunnimet: Kalevala porilaisessa lähiössä

”Täällähän on koko Kalevala”, totesivat koululaiset, kun pohdimme yhdessä heidän omaa ympäristöään Väinölää (kp/2021). Tästä toteamuksesta kasvoi yksi hankkeessa toteutettu taidelähtöinen interventio, jota työstettiin yhdessä minun – tutkijan – kanssa. Koululaiset halusivat pohtia omaa ympäristöään kalevalaisen nimistön kautta. Kadunnimien läsnäolo vei tutkimaan Kalevalaa ja siihen liittyvää myyttistä menneisyyttä syvemmin. Kadunnimien läsnäolo innosti myös Kalevalaan liittyvään taiteeseen. Yhdessä opeteltiin kalevalaista runomittaa, sen metriikkaa ja pentatonista kalevalaista sävelkieltä. Oma ympäristö oli kuitenkin koko ajan tekemisen keskipisteenä, ja Kalevalan läsnäolo lasten arjessa katujen niminä herätti uudenlaisen suhteen omaan ympäristöön ja sen kartoittamiseen. Tämä on esimerkki affektiivisesta aineettomasta kulttuuriperinnöstä ja taidelähtöisestä osallistavasta oman ympäristön tutkimisesta.

Tämä on myös esimerkki kanssatutkijuudesta. Billy Ehn (2018) puhuu bricolage-etnografiasta, jota hän on käyttänyt mitättömiltä vaikuttavien tapahtumien tutkimisessa. Menetelmässä yhdistellään muun muassa havaintoja,

KUVA 2 Kalevalaan liittyviä kadunnimiä ja paikannimiä, joita koululaisten kanssa löysimme Porin Väinölästä ja Sampolasta. Kadut merkitty tummin viivoin. Karttapohja Maanmittauslaitos, Esri. Karttapiiros: Laura Seesmeri.

autoetnografiaa, fiktiota, arkistoaineistoja, taidetta ja aineellisia lähteitä. Ohimenevää tavoitellaan myös kokeilevalla kirjoittamisella, jossa voidaan yhdistellä konkreettista kuvailua, mielikuvituksellisia tulkintoja, tarinaa ja teoreettista analyysiä. Menetelmässä tärkeintä on osata hyödyntää havaintoja (Ehn, 2018, s. 60–62). Kalevalaisten kadunnimien projektissa lapset olivat mukana

tekemässä tätä etnografiaa osana taidelähtöistä kartoittamista. Työskentelyssä limittyivät konkreettisen ympäristön tutkiminen ja mielikuvitus.

Koululaisten kanssa etsimme Väinölästä kalevalaisia kadunnimiä ja ryhmittelimme ne aihealueittain. Kadunnimet liittyivät Kalevalan henkilöihin, luonnonjumaliin, paikkoihin, tapoihin tai kerronnanlajiin. Kadunniminä ja paikanniminä alueelta löytyivät esimerkiksi Louhentie, Ainontie, Väinörraitti, Joukahaisen puisto, Kullervontie, Vipusentie, Suvettarenpolku, Ahdinpolku, Vellamontie, Hiittenpolku, Pohjolantie, Päivölantie, Saarentie, Sommelontie, Kekripolku, Myyttitie ja Loitsulanpolku. Kartalle nämä paikat luovat melko laajan koko aluetta ja naapurikaupunginosaakin kattavan reitistön.

Kalevalaiset kadunnimet toivat väinöläisten koululaisten arkeen ja omaan ympäristöön uuden kulttuurillisen ulottuvuuden, kun he työstivät aihetta ja etsivät tietoa kadunnimien taustalla olevista henkilöistä, paikoista tai muista ilmiöistä. He pohtivat esimerkiksi matkaa päiväkodin ohitse kohti kioskia. Matka kulkee Joukahaisentietä kohti Vipusentietä. Matkalla kuvitteellisesti on läsnä suohon laulettu ylimielinen nuorukainen ja maan alla makaava jättiläiskokoinen tietäjä. Nämä pohdinnat olivat osa pajatyöskentelyn keskustelujamme (kp/2021). Mielikuvitukselle annettiin tilaa kasvaa havainnoista osaksi aineetonta kokemuksellisuutta.

Pandemiatilanteesta johtuen yhdessä työskentely oli osittain toteutettava etänä ja digitaalisin yhteyksin. Joukko valinnaisen kuvataiteen tunnille osallistuneita neljäs-, viides- ja kuudesluokkalaista halusi kuvittaa uusia katukylttejä valitsemaansa kalevalaista aihetta kantaville kaduille ja paikoille. Näitä kylttejä pääsimme yhdessä kuvaamaan niiden oikeilla paikoillaan ja näiden retkien yhteydessä pystyin toteuttamaan myös kävelyhaastatteluja koululaisten kanssa. He olivat innostuneet ajatuksesta, että Kalevala on heidän ympärillään ja samalla paikat saivat uudenlaisia merkityksiä. Useimmissa koululaisten tekemissä katukylteissä piirroksen on henkilöitynyt nimen taustalla oleva hahmo. Lisäksi kuvituksissa esiintyi eläimiä ja esineitä, kuten käärme, Väinämöisen kannel ja Aionon kampa. Suosituimmaksi uudelleen kuvitetuksi kyltiksi nousi Hiittenpolku. Hiisi innosti myyttisyydellään. Koululaiset selittivät sen olevan ”vähän pahis” ja ”jännä” (kp/2021).

Pyöräilimme ja kävelimme yhdessä läpi kylttien paikat ja samalla koululaiset hämmästelivät, miten nimet eivät usein heidän mielestään vastanneet ollenkaan todellisen paikan luonnetta. Sammantieltä puuttui rikkauksia jauhava ihmeidentekijä ”vai onks se jossain piilossa maan alla” ja Vellamonttiella ”merenneito, sellanenhan se Vellamo on, on kai sitten joskus voinu asua täällä, ku tää on ollu merenpohjaa” (kp/2021). Vain Joukahaisen puiston kyltiksi kuvittanut tyttö totesi, että hänen tekemänsä piirroksen ”käärme voisi

KUVA 3 Kuvassa kooste koululaisten tekemistä kalevalaisista katukylteistä kuvattuina niiden oikeilla paikoillaan Porin Väinölässä. Kuvat: Laura Seesmeri.

oikeasti asua juuri tässä ja täällä on jotakin suohon laulettua oloista” (kp/2021). Kohteena Joukahaisen puisto on kaavoituksen unohdettu kolkka. Se näkyy nimettynä kartalla, mutta oikeasta koordinaatista löytyy vain pajupusikko ja oja. Väinönraitilla yksi kyltti kuvittanut tyttö näki toiveikkuutta paikan ja kuvittamansa kannelta soittavan Väinämöisen välillä. Raitti on koivujen reunustama kävelytie kerrostalojen välissä. Hän totesi, että ”tässä olisi kiva, jos joku voisi ihan rauhassa soittaa kannelta ja muut kuunnella, minäkin näkisin sen ikkunastani” (kp/2021). Lemminkäisentien kylttiä kuvatessa yksi ohikulkija ilmoittautui kadun omaksi Lemminkäiseksi. ”Hei sä oot piirtänyt mut siihen, hän totesi kylttiä pitelevälle tytölle”. (kp/2021). Kukaan koululaisista ei ollut valinnut kuvittamaansa kylttiä sen paikan takia, vaan pelkästään nimen takia. Nimien suhde paikkaan konkretisoitui vasta, kun kuvasimme kylttejä niiden oikeilla paikoillaan. Nimet myös ohjasivat etsimään omasta ympäristöstä aivan uusia paikkoja.

Taidelähtöinen osallistava työskentely loi uudenlaisen katseen lähion kaduille. Alue elävöityi nimistön kautta. Kalevalaisia kadunnimiä etsiessä ja

niiden kanssa työskennellessä koululaisille kadunnimet tulivat osaksi kokemuksellisuutta omasta arkiympäristöstä. Tämä on esimerkki aineettomasta kulttuuriperinnöstä ja affektiivisuudesta, jota eletty ympäristö voi pitää sisälleen. Se on myös esimerkki osallistamisesta ja osallistumisesta. Alueen koululaiset ottivat kalevalaisuuden niin omakseen, että projektissa roolit kääntyivät melkein toisin päin. He suunnittelivat, mitä kaikkea kalevalaisen nimistön innoittamana halusivat toteuttaa, ja minua tutkijana pyydettiin mukaan osallistumaan. Tämä projekti toimii myös esimerkkinä siitä, miten alhaalta ylöspäin toteutetussa kulttuurikartoituksen menetelmässä tutkimus voi edetä ennalta arvaamattomaan suuntaan ja luoda uusia näkökulmallisia haasteita ja mahdollisuuksia. En ollut varautunut analysoimaan aluetta ja hankkeen aikana koottua aineistoa erityisesti nimistöntutkimuksen tai kielimaiseman näkökulmista, mutta nämä ovat teemoja, jotka nousivat osallistamisessa esille. Kielimaisema on tutkimusta julkisen tilan teksteistä (Syrjälä, 2021, s. 171) ja nimistöntutkimus taas tutkimusta virallisista ja epävirallisista nimistöistä ja kaavoituksen nimistönannosta, joka luo suhdetta alueen identiteettiin (Ainiala, 2021, s. 124–129). Alustavasti teimme kielimaisemallista kartoitusta osallistavasti koululaisten kanssa ja kalevalainen nimistö ja sen tutkiminen loi heille aineettoman kulttuuriperintökokemuksen ja arkiympäristöön erityisen affektiivisuuden. Taidelähtöinen osallistaminen limittyi yhdessä työskentelyssä myös paikkatietoon. Yhdessä toteutimme digitaalisen tarinakartan, johon on koottu löytämämme reitistö, kokemuksellisuus, kalevalamittainen runous ja sävelkieli sekä kuvitetut uudet katukyltit (kartta/kalevala/2021).

Affekteja kartalla: tihentyneitä merkityksiä ja teollista kulttuuriympäristöä

Väinölän kulttuurikartoituksen toisena kärkenä taidelähtöisyyden ohella toimi osallistava karttakysely. Paikkatietoon sidottua kokemuksellista ja tuntemuksia korostavaa tietoa kerättiin karttapohjaisella kyselyllä hyödyntäen Maptionnaire-alustaa. Näin saatiin laaja aineisto, jossa paikkoihin ja kartan koordinaatteihin paikantuu tietoa alueen käytöstä ja niihin kohdistuvista muistoista ja kokemuksista.

Kiinnitän tässä huomioni sellaisiin Väinölän kartan kohtiin, joissa tihentyy monenlaisia merkityksiä. Paikat, joiden merkityksissä korostuvat aineettomat arvot sekä omat kokemukset ja tuntemukset, liittyvät Väinölässä erityisesti teollisiin kulttuuriympäristöihin eli paikkoihin, joissa näkyy teollisen työn menneisyyden jälkiä ja kerrostumia. Näitä ovat Väinölässä kuparitehtaan alue, joka rajoittuu Kokemäen-jokeen, sahaan johtava Kokemäen-jokeen kaitettu juopa, joka on toiminut tukkivarastona, sekä entinen lyhytaaltoasema,

joka sijaitsee keskellä laajaa puistoaluetta ja on nykyään osa veistospuistoa. Aloitan yleisistä Väinölään liitetyistä kommentteista, jotka nostavat esille ristiriitaista kokemuksellisuutta alueesta. Ristiriitaisuudet ovat myös osa tiheiden merkitysten paikkoja Väinölässä.

Koska kulttuurikartoituksella ei ole vakiintunutta aineiston analysointityökalustoa, voidaan siihen soveltaa laajasti, mutta perustellen toki, erilaisia kulttuurintutkimuksen, taiteentutkimuksen tai ihmistieteiden käytämiä analyyssejä. Karttakysely tuotti laajan aineiston sanallisia muistoja, kokemuksia ja havaintoja sekä annettujen aiheiden mukaisia alueelle paikannettuja koordinaatteja. Olen koodannut sadat avoimet vastaukset, jotka ovat paikkaan sidottuja, ja teemoittanut ne aihealueittain. Teemoittelussa ja kokonaisuuden hahmottamisessa minua on auttanut kulttuurianalyysin tapa tematisoida aineistoa vastakohtapareilla ja näin löytää siitä piileviäkin merkityksiä (Ehn & Löfgren, 1982, s. 95).

Yleiset huomiot Väinölästä olivat teemoiteltavissa kuuteen kokemukselliseen ja aluetta arvottavaan aihepiiriin. Oheiseen taulukkoon olen nostanut positiiviset ja negatiiviset sitaatit näistä teemoista. Tämä antaa yleiskuvan alueesta, ja ristiriitaisuuksien esille nostaminen kertoo kartoituksen moniäänisyydestä ja voi tarkkaan tulkittuna auttaa alueen kokonaisvaltaisessa kehittämisessä.

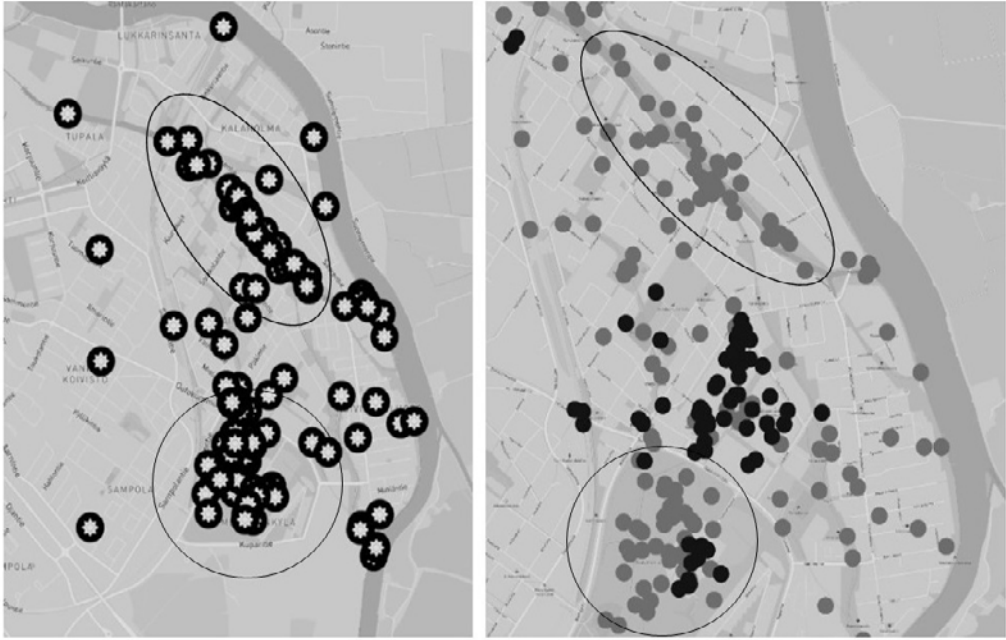
TAULUKKO 1 Positiiviset ja negatiiviset sitaatit tutkimuksen avointen vastausten teemoista.

	Positiiviset (161)	Negatiiviset (41)
Luontoarvot, ympäristö	"Kodikas, viihtyisä, rauhallinen ja sopiva yhdistelmä uutta ja vanhaa. Luonnonläheisyyttä tuovat joki ja alueella kulkevat fasaanit."	"Likainen, saastainen, roskainen, levoton, rauhaton, poliisit, köyhien alue, pakon edessä"
Rakennukset, infrastruktuuri	"Edullista asumista, lähellä mutta kuitenkin tarpeeksi kaukana isommasta hälinästä, lyhyt matka Mikkolan kauppoihin. Hyvin löytyy myös ilmaista parkkitilaa!"	"Paljon sijoitusasuntoja 'paremmalla väellä' jotka vähemmistöt/duunarit maksaa."
Sijainti ja kulkuyhteydet	"Lähellä keskustaa, rauhallinen, eikä mikään tusinamiljöö vaan kerrassaan ihastuttava vaihtelevine taloineen ja pihoineen."	"Liian etäällä kaikesta"
Sosiaaliset puolet	"Ei paineita sosiaalisesta kilpailusta (rakennuskanta, pihasuunnittelu, grillin koko)"	"Halpaa asumista, kerrostaloissa ei omaa rauhaa kun seinän ja katon läpi kuuluu kaikkien naapureiden äänet."
Kehitys	"Avara, luonto lähellä, rauhaisa, omissa oloissaan oleva, hivenen unohdettu, kehityskelpoinen, ikääntyvä"	"Levoton, likainen, ränsistynyt, pieni, sivuutettu"
Mielikuvat	"Mainettaan parempi paikka."	"tylsä, harmaa, huono maine, asuntojen arvo laskee, ei palveluita"

Osallistavassa paikkatietoon sidotussa kartoittamisessa tavoiteltiin kokemuksellisuutta ja paikkoihin sidoksissa olevia tunteita ja tuntemuksia. Näitä paikantui kartalle avoimina vastauksina sekä merkittyyinä koordinaatteina. Koordinaatit muodostuivat annetuista määreistä, joita vastaajat saivat merkitä kartalle. Näin koordinaatit muodostivat seuraavia vastakohtapareja: rauhalinen/levoton, miellyttävä/pelottava, kaunis/ruma. Nostan tässä esille kartat miellyttävistä/pelottavista koordinaateista sekä voimaantumisesta. Näistä näkyy selkeästi Väinölän kolme tihentyneiden merkitysten aluetta, joista myös avoimet vastaukset paljastavat menneisyysuhdetta.

Yksi kolmesta tihentymien paikoista on Väinölää rajaava Varvourinjuopa, joka on Kokemäenjoen haara ja liittyy sahateollisuuteen. Se on ollut tukkiuoma ja toiminut tukkivarastona alueen toisessa päässä olevalle sahalle. Tämä vaihe elää vielä asukkaiden muistoissa: ”nuoruusajan seikkailuja sillalla ja Varvourinjuovassa vielä kun tukkeja uitettiin” (ks/2020). Nykyään sen rannat ovat alueen tärkein virkistyskohde kaikkina vuodenaikoina: ”Päivittäinen lenkkikohde, mukava hiihtää, lintujen laulua, vadelmia, valkovoikkoja ja kieloja” (mt). Juopa on myös voimakas sosiaalismentaalinen raja: ”liittää Väinölän ’parempaan’ asuinalueeseen” (mt). Juopaan liittyy muistoja eri elämänvaiheilta: ”Lapsena sillan rautatiepuolta käveltiin läpi ’rohkeuskokeena’ [...] nuorena kulutimme aikaa istumalla sillan alla [...], taidettiin siellä joskus siideriäkin juoda ihan urakalla”.

Toinen tihentyneiden merkitysten paikka on vanha lyhytaaltoasema ja sitä ympäröivä veistospuisto. Radioaseman rakennus edustaa funktionalistista arkkitehtuuria, jota arvostetaan: ”Oman aikansa superluomus. Nyt häpeälliseen kuntoon päästetty!” (ks/2020). Se otettiin käyttöön vuosien 1939 ja 1940 välisenä aikana ja toimi vuoteen 1987 lähettämällä Yleisradion ohjelmia ympäri maailmaa. Aseman ympäristö oli tiukasti aidattu, sillä korkeajännitteiset laitteet olivat hengenvaarallisia. Suljettu alue loi paikkaan etäisyyttä ja erityisiä tunteita: ”Alue oli lapsuudessani rajattu aidalla [...] ja se oli meidän näkökulmasta vähän salaperäinen ja pelottavakin paikka” (mt). Aseman toiminta on synnyttänyt paljon aineetonta kulttuuriperintöä kertomusten muodossa. Voimakkaat signaalit olivat yksi aihe: ”Silloin kun radioasemalla oli vielä lähetyksiä, puhetta saattoi ruveta kuulumaan vaikka kattilan kannesta tai haarukasta, kun asuttiin niin lähellä” (mt). Myös kertomukset terveystieteistä ovat yleisiä: ”Huhu kertoo, että radioasema ja sen säteily vaikutti siihen, että äitini jäi sen puolen isovanhempien ainoaksi lapseksi” (mt). Radioaseman lopetettua toimintansa rakennus on toiminut kulttuurin käytössä, ja sen ympärille on perustettu veistospuisto. Alueeseen liitetyt tunteet jatkuvat kuitenkin: ”Kreepy paikka keskellä metsää, nousee aina kaikki karvat pys-

KUVA 5 Kartat havainnollistavat Väinölästä kartoitettua affektiivisuutta. Vasemmanpuoleisen kartan merkit ovat paikkoja, joissa ihmiset mainitsevat voimaantuvansa. Oikean puolen samaa aluetta kuvaavaan karttaan ihmiset ovat merkinneet mustalla pelottavia paikkoja ja harmaalla miellyttäviä paikkoja. Karttojen ylemmät ympyrät ovat Varvourinjuovan aluetta ja alemmat lyhytaaltoaseman aluetta.

tyyn kun menee siitä ohi. Oudot puuveistokset ei yhtään helpota asiaa” (mt). Alueen uusi käyttö saa sekä kiitosta että kritiikkiä: ”Ruokoton rikka keskellä puistoa, mukataiteilijoiden töherryksiä” (mt). Useammat kuitenkin arvostavat alueen monipuolisuutta: ”Taide tekee paikasta erityisemmän” (mt). Läsä ovat alueen menneisyys, luonto ja taide: ”yllättäviä kohtaamisia erilaisten teosten kanssa” (mt). Alue on tärkeä lisä kodin lähellä: ”Lasten kanssa ihana lähteä arjesta pakoon. [...] Pienen kävelymatkan päässä kotoa ja betonin keskeltä” (mt).

Kolmas tihentymien paikoista ja teollisesta kulttuuriympäristöstä oli kuparitehdas Kokemäen rannalla. Tehdasalueeseen kuuluu punatiilisiä eri-ikäisiä rakennuksia, vanhimmat 1930-luvulta, ja se rajoittuu Kokemänjoen rantaan, jossa on betonilaituriksi kutsuttu vanha rakennelma. Monen ikäiset kulttuurikartoituksen aineistonkeruuseen osallistujat osasivat nimetä kupariteollisuuden roolin lähiön syntyyn: ”Syy Väinölään olemassaoloon” (ks/2020) sekä asutukseen: ”Merkittävä työllistäjä, toi aikanaan paljon itäsuomalaisia elävöittämään aluetta” (mt). Tehdas loi yhteisön, jossa ihmiset asuivat toistensa naapureina, viljelivät tehtaan palstoja, kokoontuivat kerhoissa ja pitivät huolta toisistaan. Nykyään yhteisöllisyyttä ei enää koettu olevan: ”Tärkeä työllistäjä edelleen mutta yhteisö puuttuu” (mt). Tehdas on näkynyt alueen arkisessa elämässä monella tavalla

esimerkiksi rytmittämässä vuorokautta: ”Lapsena muistan, kun neljän jälkeen tasainen joukko miehiä polki tehtaalta kohti kotia” (mt). Tehdas myös kuului: ”Itselleni tulee ensin mieleen tehtaan melu, jonka kuulee alueen liepeillä liikkuessa” (mt) ja haisi ympäristössä: ”paha hajuhan sieltä aina tuli ja tulee” (mt). Tehtaan vaikutus ympäristöön kietoutuu tunteisiin: ”Lapsuudesta muistona tehtaan haju ja sen takaa joenrantaa kulkevan pyöräilyreitillä jännittävyys ja pelottavuus. Joen epäilyttävä väri ja haju tehtaan kohdalla” (mt). Tehtaan reunalla Kokemäenjoen rannalla olevan betonilaiturin tarkoitus jää hämärän peittoon: ”Tämän fokusta olen ihmetellyt aina. Nykyisillään ruma” (mt). Monelle se on ympäristön tarkkailuasema, jossa teollinen kulttuuriperintö muistuttaa olemassaolostaan tehtaan ääninä ja hajuina: ”Mun meditaatiopaikka monena aamuna. Kehon muistissa jäidenlähtöjen ääni, auringonlasku ja raikas tuoksu. Tytön kanssa pysätään usein tähän pyöräretken tauolle” (mt).

Nämä kolme esimerkkiä paikkaan sidotusta aineettomasta kulttuuriperinnöstä ja samoihin paikkoihin liittyvästä tihentyneestä tunteiden ja tunteusten herättämisestä kertovat Väinölän lähiössä elävästä hyvin juurtuneesta kulttuurista, jota ei ensi silmäyksellä havaitse. Kartalle ja kommenttien kertomuksiin on taltioitunut Väinölän kokemuksellista aineetonta kulttuuriperintöä. Kertominen ja muisteleminen voidaan nähdä toimintana, joka jäsentää kulttuuriperintöä ja kehollinen oleminen taas muovaa kohtaamista kulttuuriperinnön kanssa (Vahtikari ym., 2021, s. 371). Tässä käytetyt kulttuurikartoituksen paikkatietosidonnaiset menetelmät ovat pystyneet nostamaan esille aineetonta kulttuuriperintöä ja siihen kytkeytyviä affektiivisiä voimavaroja, jotka tuovat alueen ajallisia tasoja monipuolisesti esille. Kartoituksessa esille nousseet paikat keräävät tarinoita ja kokemuksia. Ne ovat siis affektiivisesti tärkeässä roolissa välittäjinä; fyysisen paikan lisäksi ne ovat osa alueen narratiivia, ja ne välittävät aineetonta kulttuuriperintöä ja synnyttävät uusia kokemuksia ja merkityksiä.

Taidelähtöisyys ja kartat: tuloksia kehittämisen tueksi

Väinölässä tehdyn kartoituksen tuloksena alueelta nousi esille syvällistä tietoa ihmisten suhteesta omaan ympäristöönsä. Kartoituksessa taide oli osa tutkimuksen toiminnallista tekemistä, ei vain löydetty aineisto tai tutkimuskohde. Tällainen yhteinen taideprojekti on tekemisen kautta muotonsa löytävä tutkijan ja kohderyhmän vuorovaikutusprosessi. Siinä osapuolet lukevat toisiaan ja reflektivat omia roolejaan. Siinä myös vaikutetaan katsantotapoihin, käytökseen tai yhteisön näkemykseen sen omasta toiminnasta tai laajempaan yhteisöön kuulumisesta (Lehtonen, 2015, s. 40–41). Prosessissa tuotetaan uutta tietoa ja osallistujien näkökulmat muuttuvat sen myötä (Sederholm,

2007, s. 38). Samaten prosessi valtauttaa osallistujia (Hovi, 2021b, s. 51). Tällaisella menetelmällä voidaan tuottaa aluekehitykseen pitkäaikaista vaikuttavuutta.

Ihmiset saivat itse vaikuttaa käytettyihin menetelmiin ja kohteisiin tai sisältöihin, joissa taidelähtöisyyttä hyödynnettiin. Menetelmille annettiin tilaa muovaantua prosessin myötä. Prosessimaisuuteen kuului myös reflektiivinen vaihe, jossa pohdittiin yhdessä prosessin myötä muodostunutta merkitys- ja arvomaailmaa suhteessa omaan ympäristöön. Koska kulttuurikartoituksen avulla olemme pystyneet välittämään tällaista kokonaisvaltaista tietoa eteenpäin kaupungin monisektoriselle suunnittelu- ja päättäjäläimistöille, on alueen omaehtoinen ja aineettomiin kulttuuriperinnöllisiin arvoihin ja kokemuksellisuuteen perustuva tieto tullut osaksi suunniteltuja kehitysprosesseja. Tällainen osallistaminen luo siis arvokasta ja perinteisen lakisääteisen osallistamisen ylittävää paikan henkistä luonnetta korostavaa tietoa.

Taidelähtöisten menetelmien kautta kartoituksessa syvennyimme asukkaiden kanssa yhdessä valikoitujen teemojen tutkimiseen ja työstämiseen. Tässä artikkelissa olen esitellyt hankkeessa toteutettua kalevalaisiin kadunnimiin liittyvää teemaa. Projektin tuloksena löysimme yhdessä paikkaan sidottua kokemuksellista kulttuuriperintöä, joka affektoi suhdetta omaan ympäristöön. Näin paikasta löydettiin piileviä kulttuurillisia merkityksiä. Tämä oli täysin asukaslähtöinen kiinnostuksen kohde ja toimii esimerkkinä osallistumisesta, joka on enemmän kuin osallistavaa. Kalevalaisten kadunnimien tutkiminen ja niistä oman alueen narratiivien luominen toimi alhaalta ylöspäin tapahtuvana alueen elävöittämisellä, jossa kaavoituksen alueelle antamat nimet synnyttivät asukkaissa yhteisiä narratiiveja.

Paikkatietoon sidottu kartoittaminen oli hankkeen toinen kärki. Tärkeimmiksi paikoiksi nousivat paikat, joihin liittyy ylisukupolvisesti jaettuja merkityksiä ja myös ristiriitaisuuksia. Tästä kertovat esimerkiksi karttamerkinnät, joissa sama alue koetaan sekä kauniiksi että rumaksi tai sekä miellyttäväksi että pelottavaksi. Asukkaiden jakamat ristiriitaisuudet kertovat paikan monimerkityksellisyydestä. Lähiö on kaupunkitila, joka synnyttää narratiiveja ja näitä narratiiveja myös kierrätetään ylisukupolvisissa kokemuksissa. Juuri tämä on lähiön oma aineetonta kulttuuriperintöä. Väinölässä keskeisimmät narratiivit liittyivät tämän hankkeen yhteydessä esille nousseeseen kalevalaiseen kadunnimistöön sekä esittelemiini kuparitehtaaseen, Kokemäenjoen haaraan Varvourinjuopaan ja entiseen lyhytaaltoasemaan. Kartoille piirtyi kehollista kokemuksellisuutta ja affektiivisuutta, joka kertoo paikkojen vaikutuksesta käyttäjiinsä.

Kartalle merkityt pisteet tunnesidonnoista ja aktiivisesti käytetyistä paikoista sekä niihin liittyvät sadat avoimet vastaukset muodostavat yhdessä taidetta hyödyntävien kulttuurikartoitusmetodien kanssa Väinölästä kuvan,

jossa tavoitetaan nimenomaan aineettomia arvoja ja käytänteitä, muuttuvia ideoita ja yhteisön abstrakteja puolia paikkoihin sidotusti (Duxbury ym., 2019, s. 6). Kulttuuriperintöä ei niinkään ole paikka, vaan se, mitä paikassa tapahtuu (Smith, 2006, s. 11). Muuttuneet tai kadonneet materiaaliset paikat ovat yhä osa paikan aineetonta nykymerkitystä (Santo, 2019, s. 206).

Kartoittamisen tuloksena voin todeta, että kokemuksellisuus ja affektiivisuus sekä yhteisesti jaettu aineeton kulttuuriperintö kulkevat käsi kädessä ja luovat paikkojen merkityksellisyyttä. Esille nousivat sellaiset paikat, joiden menneisyys oli yhteisesti jaettua tai yleisesti tiedostettua sekä affektiivisesti vetovoimaisia. Niihin yhdistettiin aineetonta kokemuksellista kulttuuriperintöä ja perinnön affektiivisuutta, joka vaikutti kokijaan ja merkityksellisti kokemusta.

Karttojen avulla ihmiset pystyivät osoittamaan merkityksellisiä paikkoja ja niihin liittyviä muistoja, narratiivisuutta ja tunteita. Kun kartalla yksilölliset merkinnät luovat yhteisöllisen kokonaisuuden, muuttuvat yksilötason muistot yhteiseksi aineettomaksi perinnöksi ja subjektiiviset tunteet jaetuiksi affekteiksi. Tämä toimii myös toisinpäin: menneisyystietoisuus tai paikkaan sidottu jaettu aineeton kulttuuriperintö auttoi merkityksellisten kokemusten muovautumisessa. Alueellinen omaksi tunteminen antoi pontta myös osallistua alueen kehittämiseen. Kartoituksessa sain havaita, että monella asukkaalla on ylisukupolvinen side Väinölään, ja kartoittamisen myötä tämä side voimistui entisestään. Tätä sidettä voidaan verrata kotiseutukokemukseen (Suutari, 2020, s. 87), joka rakentuu ihmisen koko elämänhistorian ajan tai muulla tavoin ottaen huomioon alueen ajallisen tason ja menneisyyden läsnäolon. Kartoitusta nosti esille moniäänisyys, jota elettyyn ympäristöön aina liittyy. Näitä tuloksia voidaan hyödyntää kaupungin eri toimialojen suunnitelmissa, jotka alueelle kohdistuvat. Jo nyt olemme saaneet positiivisen vastaanoton karttamuotoisten tulosten esittämisestä. Kartalla esittäminen konkretisoi aineettomia ja affektiivisia tuloksia muotoon, jota kaupunkikehittämisen on vaivattomampi viedä käytännön työhön.

Kiitokset

Tämä artikkeli perustuu tutkimushankkeeseen Kulttuurisuunnittelu, joka toteutettiin Turun yliopiston maisemantutkimuksen oppiaineessa. Hanketta rahoitti Ympäristöministeriö ja se oli osa Lähiöohjelma 2020–2022 -hanketta. Kiitos arvokkaista keskusteluista ja palautteesta, joita on käyty hankkeen ohjausryhmässä ja samaan aikaan käynnissä olevien Porin kaupungin lähiöhankkeiden Kulttuuriviritin ja Viherpolku ohjausryhmissä sekä kaikkien Lähiöohjelmaan kuuluvien hankkeiden välillä. Kiitokset tämän artikkelin vertaisarvioijille sekä toimituskunnalle tärkeästä palautteesta ja korjausehdotuksista.

Lähteet

Painamattomat lähteet

- Väinölä-kysely. Sitaatit ovat Kulttuurisuunnistelu-hankkeen toteuttaman Maptionnaire-alustalla toteutetun karttapohjaisen Väinölä-kyselyn avoimista vastauksista. Aineistoon viitataan tekstissä tunnisteella (ks/2021). Aineisto tullaan tallentamaan Turun yliopiston Historian kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksen arkistoon.
- Kenttäpäiväkirjat, muistiinpanot ja äänitteet kenttätöskentelystä Väinölässä. Aineisto kirjoittajan hallussa. Aineistoon viitataan tekstissä tunnisteella (kp/2021).
- Kalevalainen tarinakartta. Digitaalisesti julkaistu tarinakartta, johon aineistossa viitataan tunnisteella (kartta/kalevala/2021). <https://storymaps.arcgis.com/stories/cdo2d4da95b74869902dca05f117c4c4>
- Kyselyyn ja hankkeen muihin kenttätöön aineistoihin sekä digitaalisiin tarinakarttoihin, joihin artikkeleissa viitataan, voi tutustua osoitteessa <https://sites.utu.fi/kulttuurisuunnistelu/>

Kirjallisuus

- Ainiala, T.** (2021). Nimet kaupunkimaisemassa. Kerrostumat, merkitykset ja mielikuvat. Teoksessa T. Vahtikari, T. Ainiala, A. Kivilaakso, P. Olsson & P. Savolainen (toim.), *Humanistinen kaupunkitutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Chiesi, L. & Costa, P.** (2015). One Strategy, Many Purposes. A Classification for Cultural Mapping Projects. Teoksessa N. Duxbury, W. F. Garret-Petts & D. MacLennan (toim.), *Cultural Mapping as Cultural Inquiry*. London: Routledge.
- Duxbury, N., Garret-Petts, W. F. & MacLennan, D.** (2015). Cultural Mapping as Cultural Inquiry. Introduction to an Emerging Field of Practice. Teoksessa N. Duxbury, W. F. Garret-Petts & D. MacLennan (toim.), *Cultural Mapping as Cultural Inquiry*. London: Routledge.
- Duxbury, N., Garret-Petts W. F. & Longley, A.** (2019) An introduction to the art of cultural mapping. Activating imaginaries and means of knowing. Teoksessa N. Duxbury, W. F. Garret-Petts & A. Longley (toim.), *Artistic approaches to cultural mapping. Activating imaginaries and means of knowing*. New York: Routledge.
- Ehn, B.** (2018). Arjen yllätyksiä – huomaamattoman etnografia ja kulttuurianalyysi. Teoksessa P. Hämeenaho & E. Koskinen-Koivisto (toim.), *Moniulotteinen etnografia*. Helsinki: Ethnos.
- Ehn, B. & Löfgren, O.** (1982). *Kulturanalyser. Ett etnologiskt perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Hjort, C.** (2017). Kulttuurisuunnittelu paikallisidentiteetin luomisen ja paikallisen kehittämisen välineenä. Teoksessa M. Häyrynen & A. Wallin (toim.), *Kulttuurisuunnittelu. Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hohenthal, J.** (2021). Osallistuva kartoitus ympäristösuhteiden tutkimuksessa. Teoksessa S. Ryytänen & A. Rannikko (toim.), *Tutkiva mielikuvitus. Luovat, osallistuvat ja toiminnalliset tutkimusmenetelmät yhteiskuntatieteissä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hovi, P.** (2021a). Taiteilijat yhteisöjen kulttuurikartoittajina. Teoksessa T. Vahtikari, T. Ainiala, A. Kivilaakso, P. Olsson & P. Savolainen (toim.) *Humanistinen kaupunkitutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Hovi, P.** (2021b). *Kyl maar tääl kaikenlaista kulttuuria on! Kulttuurisuunnittelu kokonaisvaltaisena kulttuuri- ja taidelähtöisenä yhteiskehittämisen menetelmänä*. Annales universitatis Turkuensis B554 Humaniora. Turku: Turun yliopisto.
- Häyrynen, M.** (2017). Kulttuurisuunnittelu, kulttuurikartoitus ja suomalainen kaupunkikehittäminen. Teoksessa M. Häyrynen & A. Wallin (toim.), *Kulttuurisuunnittelu. Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Häyrynen, M., Wallin, A., Siro, S. & Forsell, S.** (2014). *Lähikuva lähiöstä! Itä-Porin kulttuurikartoitus ja toimenpidesuunnitelma*. Turun yliopisto/Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja numero 45. Pori: Turun yliopisto, Porin yliopistokeskus, Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-6087-3>
- Junnilainen, L.** (2019). *Lähiökylä. Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta*. Tampere: Vastapaino.

- Lehtonen, J.** (2015). *Elämäntunto. Näyttelijä kohtaa hoitolaitosyleisön*. Helsinki: Taideyliopiston teatterikorkeakoulu.
- Leavy, P.** (2020). *Method Meets Art. Arts-Based Research Practice*. New York: The Guilford Press, 3. p.
- Massey, D.** (2008). *Samanaikainen tila*. Tampere: Vastapaino.
- Meurman, O.-I.** (1947). *Asemakaavaoppi*. Helsinki: Otava.
- Nummi, P.** (2017). Kulttuurikartoitukset ja hallintorajat ylittävä yhteistyö Nikkilän kulttuurikäytäväprojektissa. Teoksessa M. Häyrynen & A. Wallin (toim.), *Kulttuurisuunnittelu. Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Nummi, P.** (2020). *Hallitsematon tekijä? Sosiaalisen median rooli kaupunkisuunnittelussa*. Doctoral Dissertations 137/2020. Espoo: Aalto-yliopisto, Rakennetun ympäristön laitos.
- Pink, S.** (2015). *Doing Sensory Ethnography*. London: Sage, 2. p.
- Roivainen, I.** (1999). *Sokeripala metsän keskellä. Lähiö sanomalehden konstruktiona*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Saarikangas, K.** (2016). Värikkäämpi, iloisempi, hienostuneempi. Näkökulmia 1960-luvun arkkitehtuuriin. Teoksessa J. Lahti & E. Rauske (toim.), *Asukkaat ja maisema liikkeessä. Lähiörakentaminen ja asumisen mullistus 1960-luvulla*. Helsinki: Arkkitehtuurimuseo.
- Salmela, U.** (2004). *Urban Space and Social Welfare. Otto-Iivari Meurman as a Planner of Finnish Towns 1914–1937*. Taidehistoriallisia tutkimuksia 30. Helsinki: Taidehistorian seura.
- Salmela, U.** (2007). Happy homes and stable society. Otto-Iivari Meurman and omakoti in interwar Finland. *Planning Perspectives*, 22(4), 443–466. <https://doi.org/10.1080/02665430701553423>
- Santo, C. E.** (2019). Mapping the intangibilities of lost places through stories, images and events. A geoscenography from milieus of development-forced displacement and resettlement. Teoksessa N. Duxbury, W. F. Garret-Petts & A. Longley (toim.), *Artistic approaches to cultural mapping. Activating imaginaries and means of knowing*. New York: Routledge.
- Sederholm, H.** (2007). Yhteisötaiteen juurilla. Teoksessa K. Kivimäki & H. Kolsio (toim.), *Yhteyksiä. Asiaa yhteisötaiteesta*. Rauma: Lönnströmin taidemuseo.
- Seesmeri, L., Virtanen, K. & Häyrynen, M.** (2022). *Kuparia, fasaaneja ja lyhytaaltoja. Raportti Väinölan kulttuurikartoituksesta. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen tutkinto-ohjelman julkaisuja 59*. Pori: Turun yliopisto, Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen tutkinto-ohjelma. https://sites.utu.fi/kulttuurisuunnittelu/wp-content/uploads/sites/897/2022/01/Raportti_Vainolan_kulttuurikartoituksesta_2021-1.pdf
- Smith, L.** (2006). *Uses of Heritage*. London: Routledge.
- Stevenson, D.** (2014). *Cities of Culture. A global perspective*. New York: Routledge.
- Suutari, T.** (2020). Kotiseutu digitaalisella kartalla. Teoksessa S. Riukulehto & A. Haasio (toim.), *Virtuaalinen kotiseutu*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Syrjälä, V.** (2021). Metro ja markkinavoimat – Kielimaisema kaupungin kuvaajana. Teoksessa T. Vahtikari, T. Ainiala, A. Kivilaakso, P. Olsson & P. Savolainen (toim.), *Humanistinen kaupunkitutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Tella, K.** (2012). Kiinnekohtia porilaisessa lähiömaisemassa. Teoksessa N. Uusi-Seppä (toim.), *Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään ja huomenna*. Pori: Satakunnan Museo.
- Thrift, N.** (2008). *Non-Representational Theory. Space, Politics, Affect*. London: Routledge.
- Vahtikari, T., Kivilaakso, A., Latvala-Harvilahti, P.** (2021). Kaupunki, kulttuuriperintö ja osallisuus. Teoksessa T. Vahtikari, T. Ainiala, A. Kivilaakso, P. Olsson & P. Savolainen (toim.), *Humanistinen kaupunkitutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Wallin, A. & Rosendahl, S.** (2017). Kerrostalolähiön kulttuurisen muutoksen kartoitus. Teoksessa M. Häyrynen & A. Wallin (toim.), *Kulttuurisuunnittelu. Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Wetherell, M.** (2012). *Affect and Emotion. A New Social Science Understanding*. London: Sage.
- Wetherell, M., Smith, L. & Campbell, G.** (2018). *Affective Heritage Practices*. Teoksessa L. Smith, M. Wetherell & G. Campbell (toim.), *Emotion, Affective Practices and the Past in the Present*. London: Routledge.